

Також наслідком політики М. Горбачова, окрім розпаду СРСР є те, що всі проблеми в період «перебудови» відбилися і на Україні. Окупація Криму, війна на Донбасі, внутрішні економічні проблеми, культурні протиріччя мають спільне історичне джерело. Все це можна вважати наслідком половинчастих реформ, які проводив М. Горбачов. Однак варто зазначити, що саме за часів правління М. Горбачова Україна отримала державний суверенітет, ще в 1990 році. Це є важливою віхою у подальшому здобутті державної незалежності.

Таким чином багато сучасних політичних процесів, які відбуваються на пострадянському просторі є наслідком «Доктрини Горбачова».

Список використаної літератури:

1. Бьюкенен П. На краю гибели. – Neoclassic, АСТ, 2008. – 352 с.
2. Яковлев Д. В. «Батько поразки»: вибір останнього генсека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://core.ac.uk/download/pdf/50593621.pdf>
3. Чобіт Д. В. Горбачов як генератор Нашої незалежності. – Літературна Україна. – 2016 – № 32. – 14 с.
4. Яковлев А. Н. Перестройка: 1985–1991. Неизданное, малоизвестное, забытое. – М. : Международный фонд «Демократия», 2008. – 312 с.

Ключові слова: протистояння, перетворення, доктрина, перебудова, політика, політичний процес, політична трансформація, пострадянський простір.

Ключевые слова: противостояние, преобразования, доктрина, перестройка, политика, политический процесс, политическая трансформация, постсоветское пространство.

Key words: confrontation, transformation, doctrine, perestroika, politics, political process, political transformation, post-Soviet space.

ДМИТРИЄВ ВАДИМ ВАДИМОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ВПЛИВ МАС-МЕДІА НА ПОЛІТИЧНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Сучасний світ характеризується розмаїттям ідентичностей. Це обумовлено поступовим формуванням у другій половині ХХ – перших десятиліттях ХХІ ст. простору політичної свободи, плюралізму та демократії. Свобода слова у мас медіа є одним із фундаментальних чинників конструювання ідентичностей у сучасному суспільстві. З одного боку, це сприяє самовираженню та самовизначенню індивідів у просторі вільного вибору та конструювання ідентичностей. З іншого боку, плюралізм політичних ідентичностей стає першим кроком до появи полярних ідентичностей, які неминуче спричиняють глибокі

конфлікти у суспільстві. У цілому, «Ідентичність постає рухомою категорією, що завжди вписана в соціокультурний контекст і зберігає певний інваріантний зміст, набуваючи ознак відкритої системи» [1].

Проблематика, пов'язана із формуванням політичних ідентичностей, впливом мас медіа на цей процес знайшла відображення у працях Б. Андерсона, П. Бергера та Т. Лукмана, Ю. Габермаса, Е. Гіденса, Ф. Фукуями, Р. Брюейкера та М. Кастельса. Серед українських авторів, які досліджують сьогодні політичну ідентичність варто відзначити праці Г. Боровської, Н. Кірієнко, Л. Нагорної, Н. Пелагеші, В. Малініна, Ю. Тищенко, ін.

У дослідженнях ідентичності, поряд із політичною ідентичністю визначено такі види, як територіальна, регіональна, цивілізаційна, національна, громадянська, соціокультурна, релігійна тощо. Слід наголосити, що мас медіа впливають на процес формування усіх типів ідентичностей. Цей вплив обумовлений потребою у визнанні для індивідів, які відносять себе до певної ідентичності. Вони прагнуть, аби їх голос було почуто у суспільстві, а роль мас медіа у презентації ідентичностей у соціальному просторі – одна із визначальних. Від мас медіа залежить подальший розвиток подій: або відбудеться діалог між представниками різних ідентичностей (власне, для політиків цей діалог має проходити у визначеному форматі політичних дебатів), або виникне конфлікт. У залежності від теоретичних підходів, дослідники виокремлюють індивідуальну або колективну ідентичності. Саме остання поділяється на етнічну та політичну. В умовах глобалізації політична ідентичність громадян формується під впливом цивілізаційної ідентичності.

Політична ідентичність маніфестує себе як асоціювання індивіда із певною соціальною групою. На одному із етапів політичного розвитку це була партійна ідентичність, на іншому – національна або ідеологічна ідентичності. В умовах інформаційного суспільства така групова ідентичність формується у межах аудиторії відповідного джерела масової інформації. Саме мас медіа володіють необхідними ресурсами для впливу на аудиторію: створення та подальшого розвитку групових смислів, конструювання символічної та ідеологічної матриці для підтримки єдності тощо.

Як зазначає В. Малінін: «У процесі теоретичного аналізу політичної ідентичності необхідно враховувати такі характеристики, як історичні умови, особливості етнічного складу населення, релігії та конфесії, представлені на даній території, рівень урбанізації, політичну культуру та рівень інституціоналізації влади та громадянського суспільства» [2].

Під впливом мас медіа політичні ідентичності індивідів здатні суттєво трансформуватись. Для цього в арсеналі мас медіа – сенсації, медіа-скандали, маніпуляції та комунікативні технології. Основна небезпека для національної держави полягає у тому, що в умовах глобалізації зростає вплив транснаціональних медіа-корпорацій, соціальних мереж, глобальних провайдерів. Їх продукція є якісною, здатною не просто охопити, а й впливати на загальносвітову аудиторію. Конкурувати з ними національним медіа вкрай важко. В якості прикладів

та символів глобальної індустрії мас медіа можна навести Фейсбук, Нетфлікс, Голівуд. На думку О. Кірієнко»...сучасний індивід не здатний сконструювати стійку політичну ідентичність, яка опиралася б на інститути (наприклад, державу чи демократію), оскільки вони виникли в межах структури об'єктивної (політичної) реальності, що характеризується критичною трансформативністю, і постійно змінюються, піддаючись ерозії з боку транснаціональних сил переважно анонімного характеру» [1, с. 7].

Під впливом мас медіа, які спричиняють появу феномену медіакратії – влади медіа-магнатів, орієнтованих на прибуток та збільшення політичного впливу – трансформуються не лише політичні ідентичності. Змінюється система представництва політичних інтересів, відбувається віртуалізація політики. Погодимося: «Партії втрачають функцію представників громадськості. Боротьбу за владу в політиці перенесено з ідеологій, організацій та програмних положень у сферу віртуальних іміджів... В результаті інформаційних кампаній влада переходить до тих, хто вдало використовує можливості мас медіа, а не до тих, хто вміє урядувати» [3, с. 366].

Таким чином, мас медіа формують простір політичних ідентичностей, опосередковано впливають на партійну ідентичність та електоральний вибір громадян в Україні, визначають інші форми їх політичного самовизначення.

Список використаної літератури:

1. Кірієнко О. Д. Принципи трансформації політичної ідентичності індивіда в умовах глобалізації [Текст] : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / Кірієнко Оксана Дмитрівна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2016. – 19 с.
2. Малінін В. В. Процес формування політичної ідентичності в умовах глобалізації: особливості та складові / В. В. Малінін // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]; МОН України, НУ ОЮА. – Одеса, 2013. – Вип. 49. – С. 194–199.
3. Яковлев Д. В. Трансформації політичної влади в інформаційну добу // Вісник ОНУ: соціологія і політичні науки. – Одеса : Астропринт, 2007. – Том 12, вип. 6. – С. 364–371.

Ключові слова: мас медіа, ідентичність, політична ідентичність, комунікативні технології, конструювання ідентичностей.

Ключевые слова: массмедиа, идентичность, политическая идентичность, коммуникативные технологии, конструирование идентичностей.

Key words: massmedia, identity, political identity, communication technologies, identity construction.